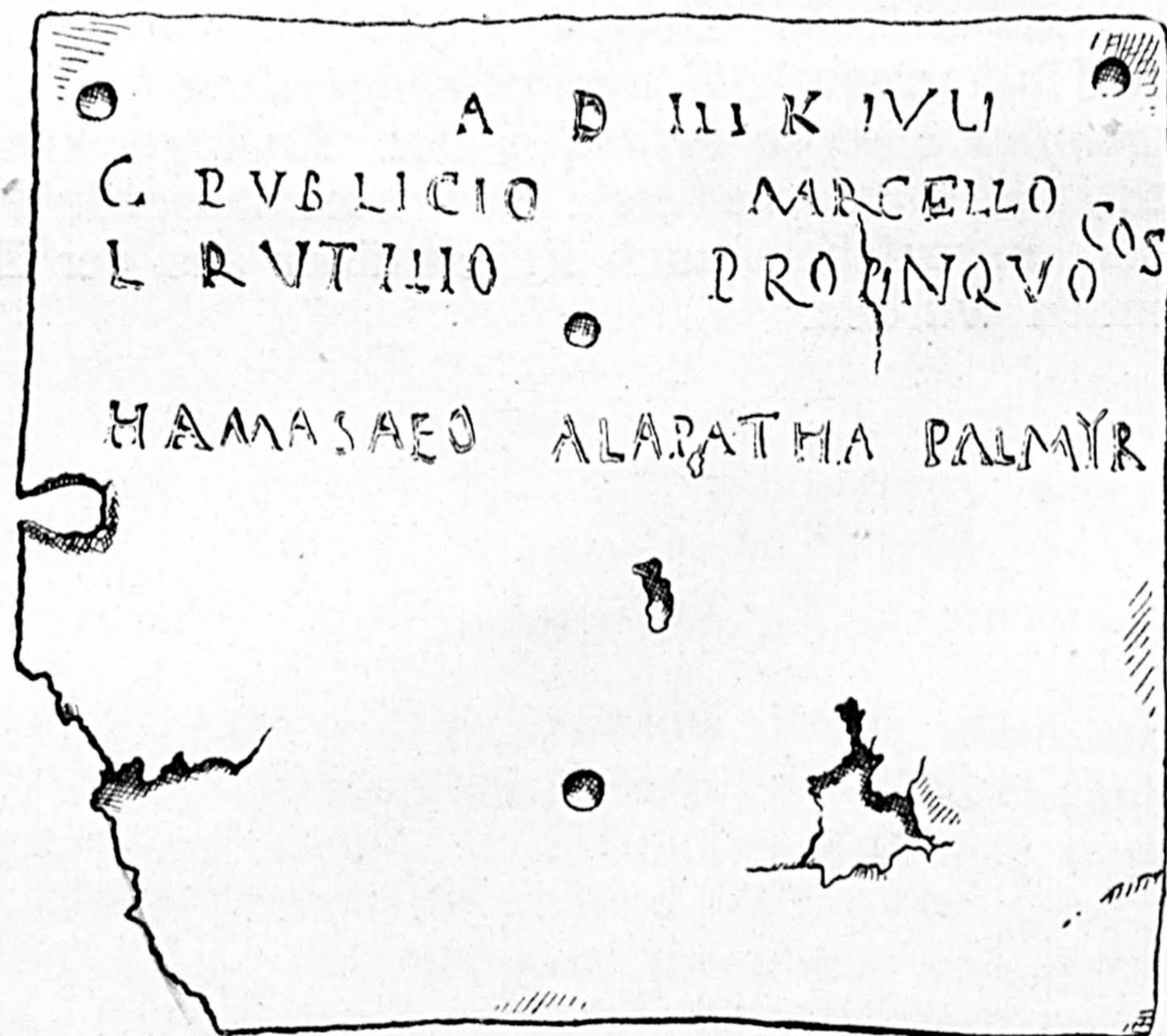

RÓMAIKORI LELETEK.

I. DIPLOMA MILITARE.

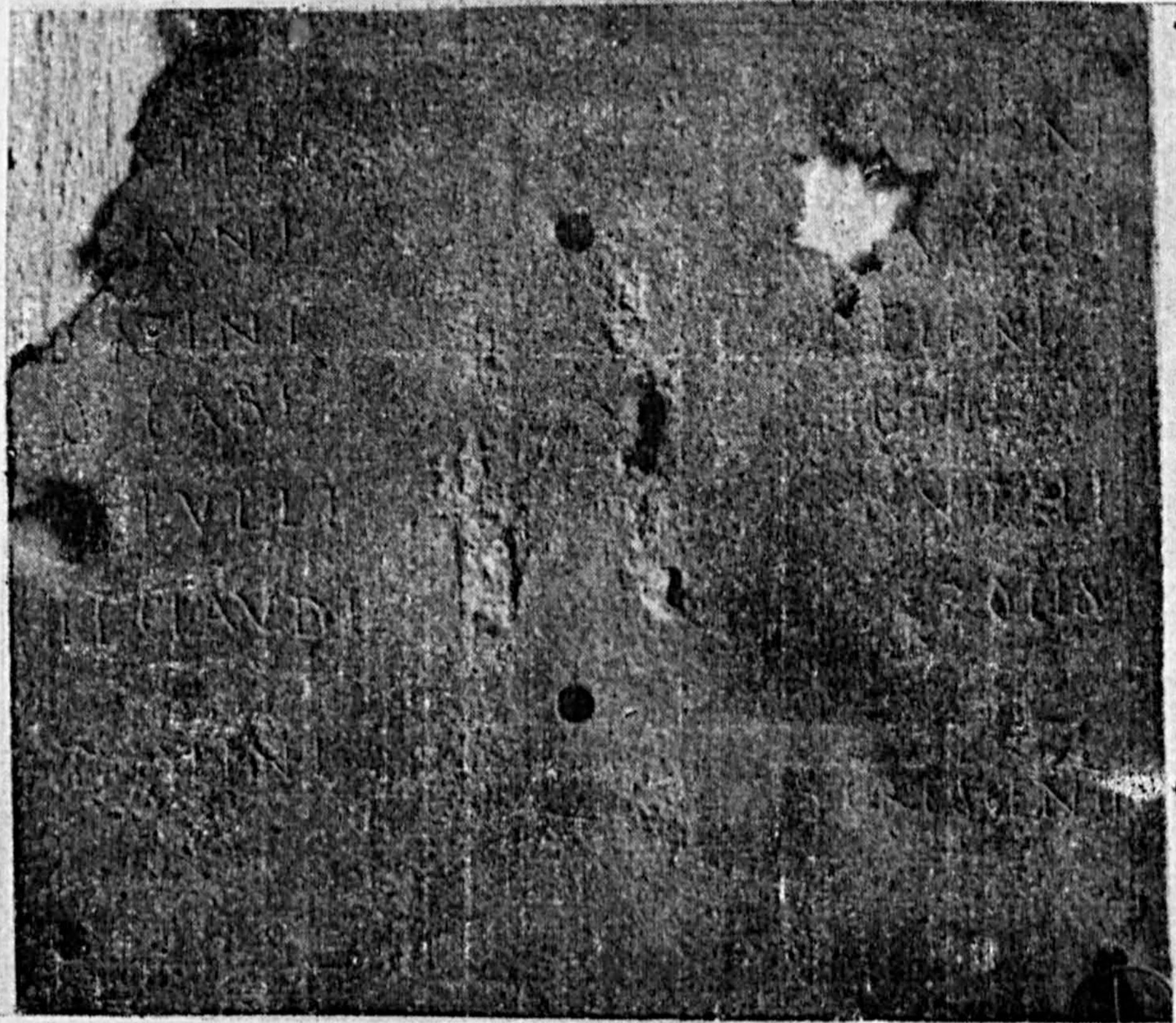
Az alább közölt római katonai elbocsátó-levél a zibói br. Wesselényi-kastélyhoz tartozó egyik épületnek a falából került elő. Lelőhelye tehát minden bizonnyal Porolissum, illetőleg annak közeli környéke. Hossza 15·4 cm., szélessége 13·6 cm., vastagsága mintegy 1 mm. Fenntartása meglehetősen gyenge. A rozsdá egy nagyobb és két kisebb lyukat mart rajta, bal alsó sarka letörött, a törés felett pedig egy nagy lyukat valószínűleg akkor furtak bele, mikor mostani lelőhelyére a falba erősítették.

Fájdalom az eredeti két bronzlapból csak az egyik van meg, az amelyen a rendelkező résznek a vége olvasható (3. oldal) és a hitelesítők neveit tartalmazó 4-ik oldal van. *A harmadik lapon* a következők olvashatók:

A(nte) D(iem) (tertium) K(alendas) IVLI(as)
C. PVBLICIO MARCELLO
L. RVTILIO PROPINQVO CO(n) S(ulibus) (Kr. u. 120.)
HAMASAEO ALAPATHA PALMYR(ensi)

A negyedik lapon a következő hitelesítők nevei vannak:

ATTEI ATTEIANI
 . IVNI . . . NITELLI
 L. ATINI FLORI
 Q. FABI . . . . .
 . PVLLI ANTHI
 TI. CLAVDI EROTIS
 P. ATINI CRESCENTIS

A harmadik lap, amely belül volt, gondatlan kivitelű, ami ebben a korban szokatlan. A keltezés után hiányzik a csapattest, a parancsnok és a tartomány megnevezése, valamint a polgárjogot nyert katona rangja, végül annak megjelölése, hogy az eredeti hol van kifüggesztve. A palmyrai eredetre való utalás újabb bizonyíték Mommsen feltevése mellett, hogy ezen a vidéken Palmyrából származó segédcsapat állomásozott.¹

A consulok éve bizonyos. Együtt szerepelnek még ugyanennek az évnek május 27—30-ikára vonatkozó keltezésben. Azonban Rutillius Propinquusnak a praenomenje ott *Titus*, míg nálunk *Lucius*, holott kétségtelenül ugyanarról a személyről van szó mindkét esetben. C. Publicius Marcellusról ezenkívül tudjuk, hogy Kr. u. 132—135. években Syriát kormányozta.²

A hitelesítők közül Atteius Atteianus és L. Atinius Florus neve fordul elő más hasonló okmány hitelesítői között.

II. BRONZ TÉGLABÉLYEGZŐ.

Mellékelten annak a bronzból készült, fogantyús téglabélyegzőnek a képét mutatjuk be, melyet Kolozsvárott az Erdélyi Nemzeti Múzeum régiség-tárában, 4303. lelt. sz. alatt őriznek, mint Tordáról származottat. Szövegét a C. I. L. III. ugyancsak Tordáról közli, minden gyanú kifejezése nélkül.

¹ C. I. L. II. 837. számmal kapcsolatosan s a Porolissum fejezethez adott bevezetésben.

² Lásd: Prosopographia Imp. Romani, az illetők nevével. (III. köt.)

Mikor a közelmúlt években a múzeum anyagát rendeztem, ezt a bélyegzőt a *hamisítványok* között találtam. Úgy látszik, hogy illetén beosztása egészen indokolt. Nem annyira a betűk típusa vagy általában a szöveg miatt, mert ezeknek karcsúsága csak azután ejt gondolkozóba, miután már a bélyegző külseje miatt gyanút fogtunk. Ellenben a bélyegző patinája viseli magán a hamisítvány jellegét. Színe nagyon halványzöld, sötétebb foltokkal tarkítva; amint a lepattogzás helyeit hiven visszaadó képből is megállapítható, a patina réteges lerakódású, ami a mesterseges patina jellemzője.

Tordán és vidékén nem épen ritkaság a rómaikoriként hamisított kisebb tárgy. A hamisított dákérmek közül különösen az tarthat érdeklődésünkre számot, amely 1826-ban szántás közben került napfényre, de miután lerajzolták, ismét nyoma veszett. Ennek képét lenyomatta dr. Cserni Béla.¹ Első tekintetre megállapítható, hogy csak hamisítvány lehet. Hátlapján olyanféle ábrázolás van, mint a mi bélyegzőnkön, a szöveget záró és a caduceusra emlékeztető rajz, melyet amilyen természetesnek találunk olyan bélyegzőn, ahol a név Mercurius vagy Mercurialis (pl. C. I. L. XV. 756), annyira nem várnánk itt. Ez az egyezés azt mutatja, hogy a két tárgy hamisítója azonos és nagy előszeretettel viselkedett a caduceus iránt. Ilyen szövegű bélyeges téglát nem ismerünk.

A bélyegzőt tehát tovább is megtarthatjuk a legalább is gyanúsak között.

RÖMISCHE KLEIN FUNDE.

(Abkürzung)

I. *Diploma militare.* (Seite 26) Aus einem alten, zum Baron Wesselényi'schem Schlosse zu Zsibó gehörenden Gebäude kam es zum Vorschein, daher ist höchstwahrscheinlich Porolissum oder seine Umgebung der ursprüngliche Fundort.

Seine Länge beträgt 15·4 cm, seine Breite 13·6 cm, seine Dicke (Stärke) cca 1 mm. Seine Bestand ist ziemlich schwach.

Wir haben mit der zweiten Tafel des ursprünglich aus zwei Bronztafeln bestehenden Diploms zu tun, also mit der 3. und 4. Seite. Jenes enthält die Datierung und den Namen des Veteranen, dieses die Namen der authentizierenden Zeugen.

Der Text der dritten Seite ist nachlässig, was in dieser Epoche noch aussergewöhnlich ist. Es fehlt die Benennung des Truppenkörpers, der Name

¹ Dr. Cserni Béla: Alsófehér vármegye története a római korban. Nagyenyed 1901. 205. lap 19. ábr. 2. sz.